

Zvijezda je rođena

Iva Plavšić posvećuje roman svojom izgubljenom naraštaju; zvoni na uzbunu licemjernu društvu

Novi naraštaj pisaca dijeli se možda i ne hitaju, ali vješto, na poklonike pojedinih sadašnjih ili bivših političara, nastojeći u svojem životnom siromaštvu, a katkad i kreativnomu, vidjeti gdje ima mogućnosti za objavljivanje, a i poneko elitnije radno mjesto. Neki nastupaju na etabliranim večerama književne dosade, imaju svoje kolumne, svoj lobby, što je suvremeno a i svevremeno. Neki se nastoje ubaciti u vlak onih nekonvencionalnih, neformalnih pa češće nastupaju u *Gjuri, Močvari*, B.P. Clubu; vrište svoje tekstove čak iz pravih kaveza. A sve je prozirno, očituje se to i u kolumnama koje su mnogi dobili u dnevnim novinama, najmanje svojim zaslugama.

Netko se najednom javi iz Nigdine, iz tame ili svjetla, potpuno drugačiji od "proračunate" proze, ali s velikim talentom poput Ive Riječke. Pojavila se svojom prozom kao plavšica za koju se ne zna gdje je izvor, a gdje je uvir. Ali, ona jest - ona postoji po svojoj knjizi "Eva izgubljene generacije", bez napisane biografske bilješke, bez godine rođenja u knjizi, to je bitno za književne ladičare, ali ne i prozu. Koliko mi je poznato, knjiga nije javno predstavljena, niti se zna za nju.

Pjesme očaja

Iva Plavšić se uz "Eva" javila i u jednom književnom tjedniku s pjesmama očaja u kojima se poput filмова Tarkovskog ili Kieslowskog na dnu tame pojavi slika bijeloga konja u kasu. U knjizi je samo jedna intimna napomena: "Posvećujem ovaj roman svojoj izgubljenoj generaciji, svima onima koji danas sjede na krevetu i plaču, ne znajući zašto gutaju tablete za smirenje, kako bi mogli usnuti san bez snova, piju skrivećki, pred ljudima hineći da nisu alkoholičari...". Iva u svojoj knjizi - koju se može okarakterizirati romanom - dokazuje kako joj je sve jasno, ali dokazuje i tragičnost jednoga naraštaja koji svojom izgubljenosti pritišće ovu zemlju. "Eva" dolazi iz "zagrebačkog balkanskog blata" i završava, kako bi se to moderno reklo, u žrvnju globalizacije ili jednostavnije kolonizacije. "Sex, drugs and rock and roll" - zakašnjava je formula jednog drugog naraštaja primijenjena na Evu. Angloamerički utjecaj mijša se sa zagrebačkim ozemljem i podzemljem, u kojemu je ecstazy ili joint s puno seksa bez osjećaja znak postojanja. Žudnja za ljubavlju nije ispunjena, obitelji se raspadaju, roditelji se ne vole, rat kuca na vrata. Eva traži osjećaj, ali rijetki su oni koji ga mogu i znaju

darivati, kao i ostalima iz njezina naraštaj, zato su najčešća utjeha tablete na dlanu. Tulumarenje postaje zamjena za život, buđenja nakon mamurnih noći, pored bilo koga, dio su života bez oslonca.

Roman o našem usudu

Usporedbe s "Evom" u hrvatskoj književnosti nema, možda joj je bliska engleska kazališna off scena, ili neko off "broadwayjsko kazalište, jer je novi val angloameričke književnosti, koja je uzor naraštajima u Hrvatskoj, danas skloniji puritanskim pogledima na život. Kroz književnost propitkuje se smisao, podrijetlo, najčešće dvojno, kao što je to u hitu Zeide Smith "Bijeli zubi". "Eva" je zanimljiva jer je roman o našem usudu, ali ni prevedena ne bi zvučala loše; bez obzira na svjetski trend. Riječ je o izgubljenom naraštaju malč zemlje koji je obilježio komunizam, korupcija, rat, neokomunizam. Knjiga počinje pojavom Franje Tuđmana na Trgu Republike za kojega Eva, kao i njezini frendovi, pita - tko je. Dobi-va i odgovor prijatelja: "Pa da malo manje tulumariš a više pratiš vijesti, znala bi da je njegova stranka pobijedila na izborima, kužiš? Ma zaboli me za izbore... rekla je Eva, rezignirano produživši pored "Singera", te ispijajući pivo u hodu: "Njezina svijest o identitetu nastat će onoga trenutka kada posjeti strica i bratića u Borovu Naselju i suoči se s direktnim vrijeđanjem "kurye purgerske". Može se čak reći da u njoj u tom trenutku progovara ona iskonska snaga krvi i tla.

Kroz čvrstu književnu konstrukciju Plavšićka katkad isuviše odraslo razmišlja o ratu, obuhvaća sve od vojske u rasulu, do napada na Zagreb.

Suočavaju se i s ozračjem srednje škole, gimnazije, u kojoj napadom na Zagreb počinje dijeljenje na Sladanu Srpkinju, kći generala koji iz kasarne napada Zagreb, Denizu Muslimanku koja pokušava unijeti mir i Evu koja to sve pokušava obuhvatiti širokim i pametnim očima.

Daleko od zagrebačkoga blata

Noći Evinje i njezinih prijatelja nastavljaju se na "Strossu" s praznim limenkama piva ili na zidicama Džamije, sve do prvih uzbuha. S ratom dolaze i izbjegli-cesti, prognani se smještaju u bijedne sobice, istodobno raste sloj novih bogataša, Vukovar umire pod ruševinama. Eva zbog neuzvratačne bratičeve ljubavi pokušava sa-

moubojstvo, a nakon psihijatrije shvaća kako i ona treba otići za Deni-zom, bilo gdje, prva je stanica London; treba raditi bilo što i preživjeti daleko od tog zagrebačkoga blata. Roditelji su se za to vrijeme razveli, a ona najtopliji odnos uspostavlja s maćehom. Vratit će se pet godina poslije u Zagreb, s čovjekom kojeg voli, i osjetiti kako zvijezde nigdje nisu tako čarobne kao nad Zagrebom. Ali, davne tablete, u bezdušnu svijetu rata, korupcije, komunizma i neokomunizma, kojemu nije odolilo ni HDZ, učinile su svoje. U trenutku kada usrećuje sve, pa čak i sebe; kćericom Lunom, ona se nekoliko dana nakon poroda spušta s prozorskoga okvira u smrt.

Luna s ocem odlazi živjeti u London, daleko od uspomena; vraća se nakon više od dva desetljeća na grob svoje majke i pripovijeda joj kako je njezina Hrvatska lijepo "ispala". Voljena je, dečko je Srbin i žive u Londonu. Pokušava objasniti majci kako je to sada, sasvim normalno; krug je zatvoren. Njezina kći, bez identiteta, bez zemlje, tj. Hrvatske, osjeća se sretnom. "Eva" je istina o jednome naraštaju u kojemu su svi zakazali. Samonikla generacija stvorila je čak visoke moralne kriterije. Izostala je ljubav, osjećaj sigurnosti, "društveni okvir", kako bi to komunisti nekada nazivali. Uz neke male pogreške u knjizi, poput zamjene 1968. godine sa 1971., (što je kriva prethodna generacija, ne Plavšićka) roman teče pitko; kohezione snage iznimno su snažne, literarna vrijednost visoka. Ovo je knjiga ogoljela života do najveće dubine boli, o čemu svjedoči potresan ulomak na očitku knjige: "... Što ti misliš da ja uživam u ovome svemu, misliš li ti da se ja dobro osjećam, svako jutro s tujim bolom u ljudari, ne znajući koje sam sranje napravila prethodne noći, ha? Zar ne vidiš da je sve sjevano starij - Eva je govorila: dok su joj se suze silvale niz lice ostavljajući svjetlucavi trag na puderu: - Zar ti vjeruješ da je tvoj otac živ? Nije, nije, dobio je metak u čelo ili sjekuru za vrat i sada leži tamo negdje u usranjoj krvavoj slavenskoj ravnici a mi se nadamo i kao kakvi poludebili gradimo jebene stupiće od cigle s ispisanim imenima pred vratima istih takvih fašista kakvi su i Srbi. Kao da će nam to nešto pomoći i jecala je, dok su joj se ramena tresla.

GOTOVO POLA STOLJEĆA

Vaš radio

...najslušaniji radio
Županije
Vukovarsko-srijemske

MEDIA
METAR